

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Praeceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio
Leodii, 1709**

Caput LXXXVI. Variorum casuum circa societatem animalium ex antè
dictis resolutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

pecunia ipsi confertur per contractum societatis, à duobus aliis contractibus separatum. Secus dum pecunia ipsi confertur per contractum triplicem. Quam ob causam Sixtus V. declarat, triplicem illum contractum, cum socio initum, usurariam sapere pravitatem, societate que, ut ab omni usuraria pravitatis labe, aut suspicione immunes sint, dum unius pecuniam.... alter verò operam & industriam confert, sic incundas, seu contraheendas esse, ut non ad certam summam, aut quantitatem, ab omni periculo & damno per adjectum assecutionis contractum (uti fieri posse Navarrus putabat) immunem, lucri nomine persolvendam; neque capitale, si casu fortuito perierit, restituendum, per tertium ut supra contractum socius accipiens teneatur. Istam quippe Sixti V. mentem manifestam facit circumstantia, in qua Bullam suam edidit, ut sciaret controversiam inter Navarrum & Sotum dirimeret. Et istam Pontificis mentem, saltem in praxi amplectendam esse, constat ex eo quod opinio contraria Adversiorum, ipsis fatentibus, in praxi si plena periculis: quia conditiones ab ipsis requisitae, ab iis qui pecuniam tuam committunt ad interesse, parum curantur in praxi, testa Lopez p. 2. c. 72.

910 Et idēo Zypæus in Notit. Jur. Belg. tit. de usuris, et si opinioni illi faveat, ait tamen, quod, quidquid sit de speculatione, praxis contractus triplicis non facile in judicis approbatur, & aliquando in Magno Consilio improbata fuerit. Rota etiam Romana decr. 552. n. 11. dicit, omni jure improbatum esse genus societatis, quo aliquis lucretur aequalis fructus, & non subeat aequali periculum amissionis capitalis, sicut socius.

911 Consuetudines quidem in contrarium plurimi allegant, sed audiunt Sextum V. in laudata Bulla universis & singulis locorum Ordinariis per quacumque provincias & regna Christiani Orbis constitutis praepcientem, ut in suis quaque civitatibus, Diocesis, provinciis, & locis praesentem suam Constitutionem observari eurent, & contra personas contrarium praticantes, tamquam publicos usurarios & faneratores.... procedant.... non obstantibus quacumque civitatibus, provinciarum, locorum.... statuis, & consuetudinibus. Audiant & Innocentium III. c. inter dilectorum, de excesso. Praelat. in simili dicentem: Pecces huiusmodi... penitus improbamus, excusationem predicam, qua per pravam consuetudinem (qua corruptela dicenda est) palliatur, frivolum reputantes: cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi autoritas, sub consuetudinibus praeterea, usurpatur. Audiant denique Joannem Taulerum, unctione Spiritus sancti excellenter illuminatum, qui (ut refertur in vita ipsius in latinum à Laurentio Surio translata fol. 38.) cum dixi mercatori dixisset, certus habe, quidquid propter dilationem

temporis amplius acceperis, quam pro pecunia ex mercimoniis accepturus eras, id omne injustum esse, & licet coram hominibus usura nomen non obtinerit, coram vero tamen iustoque Dei iudicio usura vocatur. Frustra verò ille reponeat, rem fecūs se habere: hic enim mos & consuetudo regionum est ut ita fiat. Respondet namque Taulerus: Nihil refert, nec propriae justum & equum est. Vnde consuetudines Deo contrarias, legem fauere vultis? Ergo etiam consuetudo erit descendere in infernum.... His auditis, ait ille ad me: certè durus es homo; Confessor meus semper id mihi permisi. Cui ego: Confessor tuus, aiebam foris caput pecunia tua, & permitti tibi, quod nec ipse Deus cum omnipotencia sua permittere valet. Vide te hic charissimi, quam perniciosa res avaritia sit. Dives ille mercator sic à me recessit, ut ne verbis quidem starebatur, se unquam in melius commutaturum vitam suam. Quam multos hodie ad non dimittendam praxim, hic improbatam, mercatorum avarorum damnata consuetudo inducit! Vel ipse Valentia to. 3. disp. 25. punto 2. fatetur, praxim illam propter periculum nemini esse fraudandam. Azorius quoque, & Lessius, aliique patroni illius de opinionis sua veritate disidunt, prout Natalis Alexander ostendit in suis Paralipom. Moral. pag. 331. & 332.

CAPUT LXXXVI.

Variorum casuum circa societatem animalium ex ame diutis resolutio.

EX dictis sequitur 1°. quod animalia in 912 societatem licite tradi non possint, hoc pacto, ut in omnem eventum sors semper salva sit, tridentique ex integro restituenda, tametsi casu fortuito, absque accipientis doolo, & negligientia pereat. Hoc enim usurrium Sixtus V. ubi suprà declarat, & Concilia c. 85. citata prohibent. Ob rationes cap. 86. allatas, quae hic etiam militant.

Sequitur 2°. quod si animalia in societatem dentur aestimata hoc pacto ut sors danti salvia sit, qui ea sic dat, nihil de lucro participare possit, ut Concilium Mediolanense, cum S. Carolo Borromeo declaravit. Et ratio est, quia de ratione societatis est, ut non participet de lucro, qui non participat de damno & periculo. Ergo qui sic dat animalia sua, de lucro participare non potest ut socius. Si ergo pacifatur de lucro, pactum istud vel mutuum est, vel venditio. Si mutuum, usura est manifesta ex eo lucrum exigere. Si venditio, nihil ultra aestimationem exigere potest. Mutuum esse tacitum & implicitum dici potest, quia animalia, aestimata ad tempus sic dare, ut accipientis iis ad placitum uti possit, modo statuto tempore totidem in bonitate, vel valorem aestimatum restituant, perinde est atque ad tempus dare tantum pecuniae, quanti pecus istud aestimatum

tum est, cum obligatione post tempus illud restituendi quantum acceptum fuit. Dici est tamen potest, venditionem esse: quia aestimatio venditionem facit. L. *aestimata* ff. soluto matrimonio. Et L. *pleramque* ff. de jure dominium.

914 Sequitur 3°. eumdem contractum, qui latine *bestia redditio*, gallicè *redbestie* dicitur, injustum esse, si animalia dans modicissimum duntaxat periculum, magnum verò lucrum inde referat. Quia magnum lucrum pro modicissimo periculo recipere, aequalitas non patitur, nec proinde iustitia.

915 Sequitur 4°. verissime S. Antoninum praescripta confirming p. 2. tit. I. c. 7. §. 39. dicere: *Cum quis dat rusticō viginti capita, v. g. bōum, vaccarum, oviū, cum pactō ut sint firma in numero, vel in pretio ipsorum, in omnem eventum; si totum lucrum sit rusticī, sicut est damnum, licitum est: quia idem est ac si mutuasset ei pecuniam, de qua emisit tota capita.* SI AUTEM VULT PARTEM LUCRI, SALVO SUO CAPITALI, USURA EST: quia illud lucrum vult ratione mutui. Et si quis vellet hunc contractum sociadā (id est societatem) vocare, erit iusta, & obligabitur talis ad restituitionem.

916 Alios casus hoc pertinentes ibidem resolvit sanctus Archipræf. Imprimis dicit pecora multipliciter alicui tradi posse. „ Primum ad custodiam, puta cum alicui dantur viginti capita pascenda, sub certa mercede, vel etiam sub certa participatione de ventu gregis. Et tunc si dominus ipsorum retinet sibi periculum animalium, est contractus locationis, & de se licitus. Sed si non retinet sibi periculum, sed imputat conductori, est illicitus, nisi forte illud datum procederet merè ex negligencia custodiæ.

„ Secundum possunt tradi alicui animalia, quasi per modum mutui, puta cum quis dat alicui rusticō viginti capita, cum pacto ut sint firma in numero, vel in pretio, in omnem eventum. „ Et hunc casum resolvit in fine resolutionis præcedentis.

917 Tertiò, traduntur alicui pecora per modum locationis, vel quasi venditionis modificatae catæ, puta cum quis tradit certas oves alicui Monasterio sub hoc pacto, quod pro qualibet ove accipiat annuatim duos solidos, cum tamen fructus cuilibet valeat quinque vel quatuor, & cum hoc quod est oves traditæ moriantur, nihilominus remaneat Monasterium obliquetum, toto tempore vita tradentis, ac si omnes viverent, sed post mortem ejus omnes oves sint Monasterii, etiam si esset numerus centuplicatus. Et tunc secundum Hostiensem, & Joannem de Ligano contraria est licitus, adeò ut si eventus mortalitatis sequatur, Monasterium non posset petere restituionem; cum non sit laetus in traditione; & hoc nisi jam oves essent infæctæ, & ad mortem paratae, & Monasterium non advertit. Consultit tamen idem Hostien-

sis, quod in hoc casu sentiat damnum, ne cum iactura Monasterii valeat locupletari.

Dum tamen animalia conceduntur ad sum-fructum, pro certo pretio, si absque culpa, vel negligentia accipientis deteriora fiant, id semper esse debet cum damno ejusdem accipientis, ut ex dictis patet.

Quarto, pecora traduntur alicui in societatem, quandoque justè, quandoque injustè. „ Justè quidem, ut cum unus habet viginti capita, alius totidem, vel etiam decem, & communicant ad invicem ea, & periculum, & emolumentum, & expensas communicant æqualiter, si æqualiter ponunt in societate; vel pro rata, secundum quod ponunt, & possunt etiam tales convenire, quod de foecibus recuperentur capita mortua, vel de velleribus emantur capita ad augendum grem. Injustè autem fit hujusmodi societas, cum quis dat certa capita oviū æstimata certo pretio, hoc pacto quod rusticus non accipiat aliquam utilitatem, donec tradens receptoris prius totam sortem. Hoc enim patetum est valde iniquum. Sicut etiam quis pacificatur quod antequam rusticus recipiat aliqua, restaurabit de foecibus omnia mortua. Hoc enim pacto est quasi tradere oves immortales.

Hinc consequenter resolvit esse illicitum, dare pecora rusticō, cum pacto, quod tradens recipiat omnes fructus pecorum, quo usque consequatur totum suum capitale, & ex tunc sint pecora communia. Id (inquam) esse illicitum, si tradens dicta pecora, velut capite suum salvum, grege pereante; & si non perire in presenti, vult nihilominus prius de fructu pecorum suum capitale. Si vero pereante grege, tunc pereat tradenti ipsa pecora; sed si non perire, vult tradens prius de fructu trahere capitale, & exinde facere pecora communia; hoc postremum dicit esse licitum. Sed ubi periculum effetur conductoris totum, esse usuram. Si autem periculum effetur commune urique, tunc est non effetur usura, videretur tamen iustus contractus. Sed tunc effetur quod traderet pro quatuor vel tribus annis pecora, & in fine temporis æqualiter dividenderet fructum cum capitali, ita quod tradens fabaret pericula casuum fortuitorum, & recipiens pericula seu damna ex negligentia.

Confirmat ista omnia S. Antoninus ex hoc quod communis sit conditio societatis, ut inter socios sit æqualis participatio lucri & damni, proportione servata; societatis proinde iura violentur, ubi melior est conditio unius quam alterius. Unde cum dantur oves sub isto pacto, quod ubi perirent, pro medietate pereant tradenti, & pro alia medietate recipienti, in omni casu; ubi autem non pereant, prius debeat tradens ex fructibus suum trahere capitale, & ex inde sint communes: non videatur licitum, ex eo quod recipiens pecora nimis gravatur. Nam ubi male fortunantur, ipse amittit duo, scilicet medietatem preiūi pecorum, & laborem sua custodia; tradens autem amittit

num, scilicet medietatem pretii pecorum. Ex quo igitur rusticus recipiens, seu conducens pecora, substat majori periculo, debet etiam plus participare de lucro.

922 In societate itaque animalium, damnum procedens ex natura, pertinet ad tradentem; procedens ex culpa negligentie, vel dolo recipientis, pertinet ad recipientem; procedens ex fortuna, spectat ad utrumque, quantum est ex ipso contractu. Secundum est, si aliter pactum fuerit inter partes. si pacta justa sunt, ut non gravetur magis una pars, quam altera.

923 Ibidem §. 41. S. Antoninus quosdam alios casus resolvit circa animalia, ad arandum apta, & 1°. quidem licitum esse contractum, quo Caius Titio boves duos locat, hoc pacto, ut duo tritici festertia quolibet mense persolvat, retento penes se iftorum animalium periculo. Quia contractus iste locatioonis est & justus, dummodò lucrum respondeat utilitati, quae ex bobus provenit recipienti: si enim nullam ex iis utilitatem perciperet, nihil dare deberet locanti; & si minus inde lucrum (deductis frumenti festertiis) perciperet, minus solvere deberet. Alias æqualitas & justitia violaretur.

924 2°. legitimum esse contractum, quo Caius Titio locat duos boves æstimatos, cum onere, ut anno integro cum bobus illis, collat sibi duodecim perricas terræ: evoluto autem anno boves vendantur; & tunc Caius totum capitale suum prius recipiat, ex inde Titius medietatem habeat ejus quod reliquum fuerit. Sed in hoc casu servandas esse duas conditiones. 1°. est, quod Caius retineat sibi periculum istorum animalium. Altera, ut justam Titio (ad arbitrium prudentis & probi viri) promittat mercedem laboris in terra sua colenda, deductâ lucri quod percipit medietate. Si autem nullum lucrum ex bobus proveniret, Caius ex sorte sua refarcire deberet impensis factis à Titio. Aliquam verò conditionum istarum deficiente, contractum illicitum esse dicit, & usurarium.

925 3°. iniquum esse contractum, quo Caius vaccam unam, decem libris æstimatam, Titio tradit eam pacione, ut Titius eam, omnemque fructum & foecum ipsius diligenter servet, sumptibus suis, nec fructum & foecum alienet absque Caji assensu, atque insuper teneatur Cajo certam de fructibus & foecibus prioribus quantitatem consignare, donec vaccæ pretium integrum receperit, ex inde etiam dimidium fructuum foecuumque iphi dare; sic tamen ut si vacca, vel foetus ejus, culpâ Titii, aut ejus bubulci periret, Titius integrè restituere teneatur; si verò divino judicio, vel fortuito casu, damnum totum in Cajum redundet. Ratio injustitiae hujus contractus est, quia multò potior est conditio Caji, quam Titii; èo quod contingere possit, quod, postquam Caius sortem suam receperit, vacca cum omni foetu frustetque pereat; sicque Titius damnum patia-

tur impensarum omnium, & laborum, in vacca paseenda & custodienda factarum.

4°. justum esse contractum, quo Caius 925 florensis, eā conditione, ut ubi consuetum est dare pro duobus bobus duodecim sextarios frumenti, det ipse Cajo tantum octo, ita tamen ut Titius in se suscipiat periculum tertiaræ partis animalium. Quia supponitur quod quatuor sextarii residui justum sint pretium assecurationis istius tertiaræ partis. Alioqui non servaretur æqualitas.

5°. licitum esse contractum, quo boves 927 rusticico ad arandum traduntur eā conditione, ut pro eis viginti sextarii frumenti quovis anno tradent solvantur. Quia boum opera locatur, & periculum deteriorationis locator in se suscipit; boves enim arando deterioriores fiunt. Addit, iniquum & usurarium fore contractum, si locator vellat animalia recuperare prelio quo fuerunt æstimata, cùm illa tradidit, nec deteriorationis periculum, seu damnum sentire. Qui enim justum locatioonis pretium recipit, debet & damnum, seu deteriorationem sentire. Et res in societatem traditæ, domino suo deterioriorant & pereunt. Debet insuper pensio quotannis solvenda deduci ex lucro conductoris (inquit S. Antoninus) ita ut ipsi ultra valorem prefatorum viginti sextariorum maneat aliquid lucri. Quia contractus societatis postulat, ut partes sint æquales, habito respectu ad quotam in societate positam: cùm sit quoddam jus fraternitatis. Quænam verò æqualitas foret, quænam fraternitas, si recipiens animalia, nihil ex illis lucraretur, & nihilominus viginti sextarios frumenti de suo solvere deberet, nihilque lucri, deducto valore viginti illorum sextariorum, ipsi remaneret. Refutaret potius ex tali contractu mutuum, quam fraternitas.

Recensitius injustitia, quæ committuntur ab iis qui animalia rusticico tradunt in societatem, illud etiam advertere debent Confessarii, rusticos, qui pecora alenda curandaque ad tempus suscipiunt, injustitiam quoque ex parte sua committere, si ea minore studio & diligentia curent, quam propria; si pinguiora sibi subtrahant, & alia macilenta, viliorisque pretii substituant; si pecora sibi tradita à lupis devorata falso affirment, ut ea in suam utilitatem convertant, vel animalium à lupis occisorum pelles abundant, sibi reteinant, &c.

C A P U T LXXXVII.

Regula secundum quas in fine societatis facienda est divisio, dum unus sociorum operam, alter pecuniam contulit.

N^{on}nullorum opinio est, inter ejusmodi 929 socios, in fine societatis, non solum faciendam esse divisionem lucri, verum etiam pecuniæ capitalis, ab uno sociorum in societatem